

Istenfa

Ötven évig élt Rómában, 25 évig dolgozott Békés Gellérttel a Katolikus Szemle szerkesztőségében. Az emigrációban négy könyve jelent meg.

Véletlenül bukkan rá a kertre, amikor gyógsztája közben, váratlan elhatározással, fölsántikál a dombtetőre, s ott fönt, egy szélesre tárt, kertrenyíló vaskapuval találja magát szemben. A városka — bénák, púposok, sánták végső állomása — csattanó vad pirossal hirdeti azt az életörömet, amelyet ezek a szenvedők már régen elvesztettek. Utcákon, tereken, kertekben lángolnak a tűzpiros kánák, a duplaszirmú muskátlik, égnek a sűrű begóniák, a karcsú tulipánok. Ez a sok piros fölperzseli maga körül a halványabb színeket, mintha egyetlen káprázatos tónusban égne az egész város — de itt, ebben a véletlenül fölfedezett kertben, mintha mélyvízbe sülyedt volna, lágy a fény, puha a fák zöldje. Jobbra a kaputól, a múlt század stílusában épült, kétemeletes, szürkésfehér ház magasodik, homlokán: *Kurhaus-Casino* fölírás. Ablakán lehúzott redőnyök. Ajtaja lelakatolva. Csak az egyik ajtószárnyon hirdeti egy esővert, foltos tábla: átépítés miatt zárva. De a kavicssal fölszórt utak gondozottak, nyírott a pázsit, s a fák törzsén fehér táblácska hirdeti latinul és németül a fák nevét és hovatartozását. Ez a Kurhauskert egyben botanikus kert is. Leül egy padra.

Szemben a bejárattal bokorszerűen szétágazó tulipánfa: *Liriodendron tulipifera* terpeszkedik. Méregzöld levelei között félgnyílt, lilakelyhű virágok. Szorosan mellette, népiesen szivarfának nevezett *Ginkgo-biloba* elefántfülű levelei zöldülnek. Itt a fák között friss, könnyű a levegő, mintha fennsíkron járna, a kavicssal felszórt utakon nem jár senki, s a csöndet csak a feketerigó füttye cifrázza.

Orfeo már az első alkalommal megmondta: a test nem felejt! Évtizedekig eltűri az ellene elkövetett sok sérelmet, amíg egyszer csak föllázad. A nagyokosok azt állítják, mindent meg lehet szokni: fájdalmat, sántaságot, azt is, hogy a végtagok nem engedelmeskednek. Lehet. De mielőtt megszokja az ember ezt a leszűkített, szinte eltorzult életformát, előbb mégiscsak meg kell barátkoznia a szenvedéssel. El kell fogadni a test bosszúját. De miért nem figyelmeztette őt senki, hogy bosszút tud állni a test is?

A pad kemény, ahogy ő szereti. Ez a város húsz méterenként padokkal ajándékozza meg betegeit, barnára festett, kemény padokkal. Mintha húsz méterenként mentőövet dobának a fájdalomtól fulladozóknak...

Amikor először meglátta, idegenkedett tőle. Csontos arc, mélykék szem, mosolygó száj. Erő sugárzott abból az arcból, de az az erő nem sebzett, nem követelt, mint ahogy azt másoknál annyiszor megtapasztalta. Orfeo keze energiát, pránát közvetített, s ne

ki meg kellett tanulnia, hogyan kell azt a szeretetből ajándékozott energiát elfogadni.

Fagus sylvatica pendula. Szomorú bükk. Meghajlott, vastag ágairól mint sűrű vízpuhatag omlanak le a sötétzöld, kemény levelek.

Kézzrátétel. Jézus is így gyógyított. De mi kell a gyógyuláshoz? Bűnbánat és energia. Prána. Orfeo energiát sugárzott tenyerén keresztül, de ő csak akkor érzett javulást állapotában, amikor megbánta elkövetett vétkeit. Többek közt azt is, hogy túl sokat követelt önmagától.

A hagyományos kínai orvostudomány szerint lelki, testi és érzelmi életünk minden megtapasztalása nyomot hagy csontjainkban, egész szervezetünkben. Semmi sem múlik el bennünk nyomtalanul — sem a jó, sem a rossz, amit megtapasztalunk. Mint ahogy a guano, rétegről rétegre lerakódik, madaraktól lakott, távoli szigeteken, úgy a múltó évek elszenvedett fájdalma, sérelme, szomorúsága mint lassú, alattomos mérég, lerakódik a csontokra, az idegekre. Orfeo kézzrátétellel akarta föloldani ezt a testébe lerakódott mérget.

Föláll. Bicegve megindul a kanyargós úton, egyre mélyebben behatolva ebbe a különös kertbe. Fák és padok várják, hogy lehorgonyozzon.

Sequoia dendron giganteum. Mammutfa. Kalifornia, — jelzi a fehér tábla. Menyus mesélt neki azokról a hatalmas amerikai sequoia erdőkről, ahol ezeknek a faóriásoknak kivájt, élő törzsén autót vezet keresztül, s a fák akkorák, mint egy kisebbfajta felhőkarcoló. Különös, hogy éppen ebbe a városkába, ezek közé a betegségek-től megrokkant, szinte összetöporódott emberek közé hozták el mutatóba a világ legmagasabb fáját!

Figyelmesen szemléli a fát a kemény padról. Törzse szépiabar-na, mélyvörös árnyalatokkal. Mintha egy meghibbant festő mázolta volna be ezt a törzset durva, nagy ecsettel. Kemény, kerges törzs — szíjas ágairól lépcsőzetesen, szinte habszerű könnyedséggel hullik le a szürkészöld, tollfinom lombzat. Önmagával ellentétes fa: viharokkal dacoló őserőt és hajlékony könnyedséget egyesít önmagában.

Így kellett volna felelni az életre: dacoló őserővel és hajlékony könnyedséggel. A test nem felejt — állapította meg Orfeo. De el lehet-e felejteni disszidálást, betegséget, halált?

Acer Palmatum. Legyezős juharfa. A tintafekete törzsből égfelé nyúló ágakon hasított, legyezőformájú levelek rezegnek. Fény-árnyék játéka a lombokon. Mintha ez a fa dideregve szárítkoznék a napfényben. A fa mellett kitaposott kis ösvény parányi tóhoz vezet. Cirmostollú, barna kacsák és két fekete hattyú úszik a fénypettyezte, békalencsés vízen. A hattyúk csőre erős piros, legyezős,

fekete szárnyuk között két hófehér toll. Büszkén, meghajlított nyakkal úsznak, s felborzolt tollakkal bele-belecsípnek a kacsákba.

Este tízkor indultak, megvárták amíg besötétedik. Búcsúja szüleitől rövid és megrázó volt. Egy hetet kapott az előkészületekre. — Mi lesz a gyerekkel? — mutatott domborodó hasára. Ötödik hónapban volt. — Jobb helyen nem lehetne! — nyugtatta meg Menyus. Csak a legszükségesebbet vihették magukkal: törülközőt, lepedőt, pelenkát egy vastag, a gazdaságukból magukkal hozott takarmányzsákban. Csomagolásnál, titokban, a fehérmemű közé csúsztatva kis Bence első, de már kinőtt cipőjét emléknek, de Menyus észrevette, és kérlelhetetlenül kiemelte. Szatyorban ételmezt vittek: lesütött hideghúst, kolbászt, cukrot, kenyeret, üvegben zsírt. Ez mentette meg őket Bécsben az éhhaláltól. Kezelőorvosának, aki szívizomgyulladást állapított meg nála, és egy hónapos pihenő kúrárt írt elő, nem mondhatta meg, hogy se kúra nem lesz, se pihenés. Pár nap múlva elhagyják az országot. Ahogy múltak a napok, egyre jobban rettegett az úttól. Féltette meg nem született gyermekét és kétéves kisfiát a teljes bizonytalanságtól. Esetleges előre nem látott események tragikus kimenetelétől. Nem akart menni, de Menyus hajthatatlan maradt. Férje a jövőt dobta a mérleg serpenyőjébe, ő a jelent.

Háromszáz dollárjukba került az embercsempész. Ennyi valutájuk volt. Meglévő aranyukat kis Bence pelenkája közé rejtették. Érvénytelen útleveleket magukkal vitték, hogy legyen hivatalos okmányuk. Az embercsempész — akit még a régi világból ismertek —, az ő útjuk után hamarosan lebukott. Fölakasztották. Menyus ült elől, a vezető mellett, ölében kis Bence. Ő hátul szorongott a szorosra tömött zsák mellett, kabátok és takarók között. Melléje kuporodott húséges Terije, aki csak addig akart velük maradni, amíg ő meg nem szüli második gyermekét. — Majd azután visszaszököm a vőlegényemhez — mondta bizakodva. Esett. Üresek voltak az utcák, mintha szellemvárost hagytak volna maguk mögött. Sikerült úgy kijutniuk a városból, hogy sehol nem igazoltatták őket. Budán ráhajtottak a bécsi főútra. Ezek az üres, esőtől fényes utcák voltak utolsó emlékei a városról, amit magával vitt, abban a sötét, tavaszi éjszakában és anyja fájdalomba merevedett arca. Győrt elhagyva letértek egy földútra. Albert-Kázmér majornál elérték a magyar-osztrák határt, amikor váratlanul, sötétből, egy orosz járőr ugrott elő, rájuk fogott gépfegyverrel. — Dokument! Dokument! — ordította. Menyus hirtelen mozdulattal kezébe nyomott egy üveg pálinkát, a vezető gázt adott a motornak — osztrák földön voltak.

Thuja plicata. Óriási életfa. — Nem iszapot kell pakolni a fájó testre, nem villannyal, gépekkel, különféle kínzó eszközökkel kell gyógyítani ezt a sok nyomorékot. Ide kellene hozni őket, ebbe az

egzotikus kertbe, s elisméltetni velük mindegyik fa nevét, áhítatosan, mintha litániát mondanának: életfa, mammutfa, legyezős juharfa, tulipánfa — úgy, hogy mindegyik beteg megértse, mit jelent ez a felszabadult, felfelé tárulkozó életenergia. Mert mindegyik fa a maga nyelvén azt tanítja, amit Orfeo.

Minden testi fájdalom, éppen úgy, mint maga a betegség, nem más, mint föl nem oldott, tisztátalan karma. Minél szabadabban áramlik bennünk az a tudatosan elfogadott és fölismert energia, annál kisebb a fájdalom, annál épebb a test — magyarázta Orfeo; s bár ő nem egészen értette, mit is akar tulajdonképpen mondani, különös békét, megmagyarázhatatlan könnyűséget érzett tenyere érintésére, olyasvalamit, amit álmában érez az ember, amikor repül, vagy mély vízben úszik súlytalanul.

Mihályka olyan kicsi és fekete volt, amikor megszületett, mint az egyhetes macskakölyök. Fullasztó augusztusi nyár volt Nápolyban, a kórházban ordítottak a szülőasszonyok. Nem értette, miért kell így üvölni, s elborzadt attól a kétpercenként megismételt, crescendóban végződő már-már nem emberi hangtól, amikor megmagyarázták neki, hogy a vajúdo olasz asszony ordításával akarja férjének értésére hozni, mit köszönhet neki. Ő olyan halkán, szinte észrevétlenül hozta világra Mihálykát, hogy Menyus a szomszéd szobában föl sem ébredt. Szülés után két órára magas lázt kapott. Napokig itatták ricinussal. De a láz egyre emelkedett. Erre megröntgenezték. Nem mondtak semmit, csak kivették karja közül gyermekét, és nem adták többé vissza. Kis Bence sem látogathatta meg. Teri nem szökött vissza otthonmaradt vőlegényéhez, velük maradt, átvette a gyermekek gondozását. Még most sem mondtak neki az orvosok semmit, de akkor már sejtette, mit jelent az a hörgő s egyben bugyborékoló lélegzet. Kötőtűnél vastagabb tűvel levegőt pumpáltak tüdeje és mellhártyája közé. Mivel még nem volt penicillin, beteg tüdejének összelapítása volt az egyetlen gyógymód. Anyja kellett volna mellé, aki megértette volna vele, hogyan kell szembenézni a betegséggel, talán akkor nem érezte volna magát olyan kivetettnek. Fél tüdővel is lehet élni, csak meg kell tanulni lélegezni. Őt nem tanították meg, hogyan lélegezzék. Azt sem magyarázták meg neki, hogy azért nem tudja a sírást abbahagyni, mert idegösszeroppantást kapott. Egy évig fulladozott, mint a szárazra vetett hal, amíg végre szervezete úgy-ahogy hozzászokott az állandó oxigénhiányhoz. Hét évig tartott, amíg meggyógyult. Talán ha Orfeo tanítása szerint fogadta volna el a betegséget, nem tellett volna hét esztendőbe...

Semmi sem múlik el. Minden és mindenki örökre jelen van — tanította Orfeo. De ezt a tanítást későn kapta életében. Akkor kellett volna így beszélni hozzá, amikor anyja meghalt.

Tizenhárom évig vasfüggöny volt közte és szülei között. Amikor végre rés nyílt ezen a vasfüggönyön, mert szülei megkapták

a kivándorló útlevelet, anyja tíz nappal indulásuk előtt hirtelen meghalt.

Máig sem tudja önmagának megbocsájtani, hogy nem érezte meg előre anyja halálát. Miért másoknál igen, s anyjánál nem? Csak amikor kezében volt a még felbontatlan sürgöny — a körülötte beszélgetők, nevetgélők hangja egyszerre felszívódott, rossz előérzet, érthetetlen balsejtelem szorította össze a torkát. Apja a gyász zúrzavarában neki címezte a sürgönyt, senki nem készítette őt elő a csapásra. Percekbe tellett, amíg a papírra gépelt szavakat megértette: »anya agyvérzésben hirtelen elhunyt«. Mi az, hogy »elhunyt«, ismételte önmagában ezt az idegen és borzalmas szót. Amikor végül is a maga kegyetlen valóságában fölfogta a sürgöny szavait, úgy roskadt össze, mint akit letaglóztak. Személyes sérelmet érzett az Istennel szemben, aki kegyetlen tréfát űzött vele. Csak hitegette őt, hogy anyja tizenhárom év után megérkezik, de valójában sose akarta ezt a találkozást. Még egy halálraítélt kérését is teljesítik a kivégzés előtt, csak anyjának nem jutott az a kegyelem, hogy élete utolsó vágya beteljesüljön.

Bent jár a kert sűrűjében, amikor feltűnik neki, hogy hirtelen elmaradtak a támaszt nyújtó padok. Egy forduló után, a többi fától kissé elkülönülve, magas, különös fával találja szemben magát. Vastag törzse, szertenyülő ágai, sűrű lombozata ezüstösen fehér. Mintha egy megőszült fa állna előtte. *Ailanthus altissima*. Istenfa, Kína, — olvassa a tábláról. Ámulva nézi ezt a megőszült istenfát.

Ha Istent — emberi módon — megszemélyesítené, ilyen fa alakjában képelné el. Őszen, selymesen puha, ezüstfehér levelekkel, tompaszürke törzsszel. Kínából jön, ahol az öregség tekintélyt jelent, bölcs elfogadást, lelki nemességet. Ez a fa, a maga fa mivoltában, személyesíti meg legjobban az öreg Istent. Hirtelen megérti, miért nincsenek padok a fa közelében. Ez előtt az istenfát előtt nem lehet ülni. Itt térdelni kell vagy így állni, támasz nélkül, bizonytalanul. Tanításra, magyarázatra nincs szüksége többé, életében először érzi, mennyire személyes a természet közlése, mint ha valaki megszólította volna, és ő egész lényével felel.